

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בניי בניי כשתילי זתיים סביב לשלחנם,
תכלים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון

זרע שמשון המבואר

פרשת תולדות

אות א

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו שמשון חיים ב"ר

נחמן מיכאל נחמני ולה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושיו וספריו יזכה לישועות בבניי חיי ומזוני

נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שעשון המבואר'
 לכתב יד יידיע העבדים

ארי ערן
 זוזג' שרה עירב רחל
 שעזאל היקרים הי"ו
 לרגל הולדת
בנם ובתם התאומים
 בשעה טובה ובצל טוב

יעזור השו"ת שזכות
 וברכת רבנו הרוע שעשון זי"ע
 יעזור להם להיבקר בכל בריתיו והבטחתינו
 שידעו לגדלם לתורה לחופה וענינים טובים
 צתן שעשה וברכה אושר עושר וכבוד לאורך ימים
 ושנים טובות צתן בריאות השליחה ויעלה ה'
 כל עשאלות לבם לטובה ולברכה לראות דורות
 ישרים עתירים ורוב נחת תמיד כל הימים
 ויכויים בהם כל ברכת רבנו שכתב' ויענינם תראיה
 בניס בני בני כשתלי' זינים סביב לשולחנכם
 חכמים ונבונים בתים עלאים כל טוב גם עושר גם
 כבוד לא יסופו עזרעכם אכ"ר

לשוחפת של ברכה בכל עת
מוקד זרע שעשון
 ארץ ישראל 02-80-80-500
 ארה"ב 347-496-5657

יו"ל ע"י האיגוד העולמי
 להפצת תורת
"זרע שמשון"

לקבלת הגיון נא לשלוח למייל:
 zera277@gmail.com

ארה"ב

הרב מנחם בנימין פאשקס
 ZERA SHIMSHON
 C/O B PASKESZ 1645 48 ST
 BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
 mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק

הרב ישראל וילברגר
05271-66450

נתן לשלוח תרומות והנצחות
 לזכות ולע"ג ולקחת חלק בהוצאות
 והפצת הגיונות והספרים.

נתן להפקיד בבנק מרבנטיל (17) סניף 635
 מספר השבץ 71713028 ע"ש זרע שמשון,
 כמו מן נתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודביו תורתו הקדושים וכן מכל
 צדה וצוקתו, וישפיע על הלומדים ועל המסייעים
 בני חיי זמננו וכל טוב סלה
 כהנחתו
 בהקדמת ספריו.

הודעה ובקשה!

השתדלנו להעמיק ברבנו רבנו ולבארם בראוי עד היכן שמשנת ידנו, אולם דברי רבנו עמוקים מני ים ואין בכוונתנו כולל להתגדר ולומר שהשגנו את עומק דבריו והעיונו,
 ובדאי לא לקבוע כשה שכתב שזה הפירוש המוחלט בדבריו, ולכן אנו פונים אל כל הלומדים הי"ו שבאם תמצאו דברים שאינם כראוי ואינם עולים בקנה אחד עם דברי חז"ל
 או רבותנו הקדמונים, בודאי לא על רבנו הקדוש ז"ע ויהי תלונתכם מן אם עלינו, ובקשתנו שטוהה לסי מלומדים אשר יבין וימצא פירושים ודרכים יותר ראוים בהבנת דברי
 רבנו, אא מנס שמיציאם לרדיו ככדי שנוכל לתקנם ולשלבם במהדורות הבאות, ובוה יהיה הלקו עמנו כובי הרבים.

כמו כן נשמח לקבל הערות והארות לשיפורים מכל סוג שהוא לתועלת הלומדים,
 וכן באם תמצאו טעות ושגיאה מכל סוג שהוא, אנא תיידעו אותנו על כך ותבואו על הברכה.

פְּרִשְׁת תּוֹלְדוֹת

א

פְּסוּק וְאַלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אֲבְרָהָם (בראשית כה, יט), פֶּרֶשׁ רִשׁוֹ, יַעֲקֹב וְעָשָׂו הָאֱמוּרִים בַּפְּרָשָׁה. מְקָשִׁים (כספ) נבחר ד"ה ואלה), שְׁדַבְרֵי רִשׁוֹ הֵם לְלֹא צִרְיָה, שְׁהָרִי הַכְּתוּב מְכַרְיוּ בְּחֵיל (שם כה, כד-כו) וְהֵנָּה תּוֹמֵם בְּכַטְנָה, וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי, וְאַחֲרָיו בֶּן יִצְחָק אָחִיו. וְנִרְאָה, שְׁרִשׁוֹ הַרְגִּישׁ, שְׁפִינֹן דְּקִיּוּמָא לֶן (כ"ד יב, ג) כֹּל מְקוֹם שְׁנַאמְר 'אַלֶּה' פָּסַל אֶת

פסוק ואלה
תולדות יצחק
פרש רש"י
יעקב ועשו
האמורים
בפרשה

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאֵר

א

פירוש א', הפסוק מלמדנו שמנאצאי יעקב ועשו יצאו צדיקים ורשעים

סדר לידתם בסמוך (שם כה כד-כו) וְהֵנָּה תּוֹמֵם בְּכַטְנָה, וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי וְגו' וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עָשָׂו, וְאַחֲרָיו בֶּן יִצְחָק אָחִיו וְכו' וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב.

דקדוקים בלשונות הפסוקים

וְנִרְאָה לְתַרְץ, שְׁרִשׁוֹ הַרְגִּישׁ - הוֹקְשָׁה לוֹ, שְׁפִינֹן דְּקִיּוּמָא לֶן - שֶׁקְּבֵלָה בִּידְנֹו (כ"ד יב, ג), שֶׁכֹּל מְקוֹם בְּתוֹרָה שְׁנַאמְר 'אַלֶּה' בְּלֹא וַאֲוֹ, פָּסַל אֶת הָרֵאשׁוֹנִים - הַפְּסִיק

דקדוק בדברי רש"י

כתוב בפסוק (בראשית כה, יט)^א, וְאַלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אֲבְרָהָם, וּפֶרֶשׁ רִשׁוֹ, שֶׁתּוֹלְדוֹת יִצְחָק הֵם יַעֲקֹב וְעָשָׂו הָאֱמוּרִים בַּפְּרָשָׁה - שֶׁנּוֹלְדוֹ לִיצְחָק וּרְבִקָּה. הַמְּפִרְשִׁים מְקָשִׁים^ב, שְׁדַבְרֵי רִשׁוֹ הֵם לְלֹא צִרְיָה, שְׁהָרִי הַכְּתוּב - הַפְּסוּק עֲצֻמוֹ כְּכַר מְכַרְיוּ בְּחֵיל - בְּכַח וּבִפְרִירוֹשׁ, שִׁיעֲקַב וְעָשָׂו הָיוּ תּוֹלְדוֹתָיו שֶׁל יִצְחָק, וּכְכַתּוּב כֹּל

ציזונים ומקורות

זה קשיא ליה למה נקוד תביר. לזה בא לפרש יעקב ועשו האמורים בפרשה, משום רשעתו של עשו הוכרח לנקוד טעם תביר תחת ואלה, שנעשה שבר על שיצא ממנו עשו הרשע. עכ"ל. ועוד דקדוק בדברי רש"י וביארו כוונתו, במעשי ה' (מעשי אבות פכ"ו) רא"ם (מזרחי) גור אריה. ג. מליצה ע"פ לשון הפסוק (דניאל ה, ז) וַיִּמְלְאוּ יְמֵיהָ לְדָת וְהֵנָּה תּוֹמֵם בְּכַטְנָה. וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי כֹּל פְּאֲדָרְתָּ שְׁעָר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עָשָׂו. וְאַחֲרָיו בֶּן יִצְחָק אָחִיו וַיִּדּוּ אֶחְזוֹת בְּעֵקֶב עָשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בֶּן שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלָדָת אָתָם. ה. לשון המדרש, אלה תולדות השמים וגו' (בראשית

א. לשון הפסוק, וְאַלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אֲבְרָהָם אֲבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק. ב. בכסף נבחר (לרבי אבי עזרי מרגליות, ד"ה ואלה) כתב, ל'כאורה יקשה מה יתן ומה יוסיף בזה באומרו יעקב ועשו המה תולדות יצחק, הלא הכתוב מכריז בחיל ו'הנה תומים בכטנה ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער ויקראו שמו עשו ואחרי כן יצא אחיו וידו אווזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב, ואם כן, דברי רש"י ללא צורך. אלא צריך לומר, דקשה לרש"י באלו תיבות איזה קושיא, ומכח אותה קושיא הוצרך לפרש יעקב ועשו. ונראה דקשה לרש"י בכאן על הטעמים, דכתיב ואלה תולדות, הטעם תחת תיבת ואלה הוא תביר לשון שבר, ועל

הראשונים, 'ואלה' מוסיף על הראשונים. וכאן הראשונים הם בני ישמעאל (בראשית כה, יב), איך אמר 'ואלה'. ועוד, דקאמר 'ואלה תולדת יצחק בן אברהם', וכי עד כאן לא שמענו ש'יצחק' הוא 'בן אברהם', היה

לו לומר 'אלה תולדות יצחק', ותו לא. אלא ודאי להשמיענו, שהתולדות שלו היו פמותו של אברהם, לפי שעל ידי אותם התולדות מצאה הקדשה מקום להוציא הניצוצות שלה מתוך הקלפה, כמו שנכתב לקמן בסמוך (אות ג) על

זרע שמשון המבואר

הפסוק בין האמור לפניו, לבין האמור מכאן ואילך. ואילו כשנאמר בתורה 'ואלה' עם וא"ו, מה שאמור בפסוק זה מוסיף על הראשונים - הוא נוסף על הנאמר לפניו ושניהם ענין אחד הם. והרי כאן, הראשונים - מה שנאמר לפני פרשה זו, הם בני ישמעאל, ככתוב (בראשית כה, יב) 'ואלה תולדת ישמעאל בן אברהם וגו', ואם כן, איך אמר כאן הפסוק 'ואלה תולדות יצחק בן אברהם' עם וא"ו, שמשמע ש'תולדות יצחק' הם 'הוספה' על 'תולדות ישמעאל', ומענין אחד הם, והרי בני ישמעאל היו רשעים, ו'תולדות יצחק' הצדיקים צריכים להיות מופסקים מהם, ולמה לא כתבה התורה 'אלה תולדת יצחק בן אברהם', בלי וא"ו.

ועוד קשה, דקאמר הפסוק 'ואלה תולדת יצחק בן אברהם', ומה חידוש לנו הפסוק במה שכתב שיצחק היה בן אברהם, וכי עד כאן לא שמענו ש'יצחק' הוא בן אברהם, והרי זה כבר מפורש לעיל

בפרשת וירא (בראשית כא, ג), ואם כן הנה לו לפסוק כאן לומר רק 'אלה תולדות יצחק', ולכתוב תיכף את הפסוק שלאחריו, שהיה יצחק בן ארבעים שנה כשלקח את רבקה לאשה, ותו לא - ולא הוצרך להוסיף ולכתוב שהיה יצחק בן אברהם.

הפסוק משמיענו

שגם מעשו יצאו תולדות שדומים לאברהם אלא ודאי צריך לומר, שהתורה כתבה 'בן אברהם', כדי להשמיענו, 'תולדות יצחק' היינו שמהתולדות שלו - של יצחק, בין מצאצאי יעקב ובין מצאצאי עשו, היו צדיקים פמותו של - כמו אברהם עצמו שהיה צדיק, לפי שעל ידי אותם התולדות שהוליד יצחק, שהיה 'בן אברהם', מצאה הקדשה מקום - דרך להוציא בדורות הבאים הניצוצות שלה מתוך הקלפה - להוציא הנשמות הקדושות שנפלו לקליפה מחמת החטא של אדם הראשון, כמו שנכתב לקמן בסמוך (אות ג) על הפסוק (שם כה, כב)

צינונים ומקורות

שם בנז תולד לו אשר ילדה לו שרה יצחק. ז. וכן דקדקו המפרשים, ראה בכור שור, רמב"ן, אלשיך. ה. וכפי שמבואר בספרים, שגלות מצרים ושאר גלויות, הן ללקט מהמקומות שגלו שם ישראל, את

ב, ד, אמר רבי אבהו, כל מקום שנאמר 'אלה' פסל את הראשונים, 'ואלה' מוסיף על הראשונים, כאן שנאמר 'אלה' פסל את הראשונים, מה פסל, תוהו ובוהו וחושך. ו. לשון הפסוק, 'ויקרא אברהם את

פְּסוּק (כה, כב) 'וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּה' וְכו', ועיי"ש.
 גַּיִם בְּבִטְנָה, אֱלוֹ אַנְטוֹנִינוֹס וְרַבִּי. וְלֹא
 פָּרַשׁ 'שְׁנֵי רֵאשֵׁי גוֹיִם' עַל יַעֲקֹב וְעֵשָׂו,
 שְׁהָיוּ הָרֵאשִׁים וְהָאָבוֹת לְשֵׁתֵי הָאָמוֹת.

זרע שמשון המבואר

מלך רומי, שהיה מצאצאי עשו, ורבי -
 רבי יהודה הנשיא, שהיה מצאצאי
 יעקב. ולכאורה קשה, למה לא פָּרַשׁ
 רש"י, ש'שני גאים', כלומר, שְׁנֵי רֵאשֵׁי
 גוֹיִם, הכוונה עַל יַעֲקֹב וְעֵשָׂו עצמם, שגם
 הם היו אנשים גדולים ו'גאים', שְׁהָרִי
 הם היו הָרֵאשִׁים וְהָאָבוֹת לְשֵׁתֵי הָאָמוֹת
 - ישראל ואדום. והתירוץ לכך הוא,
 שהקב"ה ב'ישר לרבקה, שמשני הבנים
 שבבטנה, יצאו צדיקים גדולים'. ולכן
 נקט רש"י בדוקא אנטונינוס, שהיה
 מחסידי אומות העולם שיצאו מעשו,
 ונקט גם את רבי יהודה הנשיא שהיה
 חבירו של אנטונינוס.

'וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּה' וְכו'. וְעֵינֵינוּ שָׁם
 שביארנו, שמריבת יעקב עם עשו קודם
 שנולדו, הועילה להוציא את ניצוצות
 הקדושה מתוך הקליפות, ושלכן יצאו
 מעשו, אנטונינוס ושאר חסידי אומות
 העולם וגרים⁹.

'שני גאים בבטנה' - אנשים גדולים וצדיקים
 וזהו שְׁפָרַשׁ רש"י עַל הַפְּסוּק (שם כה,
 כג) "שְׁנֵי גַיִם בְּבִטְנָה", שאמנם שה'קרי'
 הוא 'שני גוים', מכל מקום ה'כתיב'
 הוא 'שני גיים', שהוא כמו 'גאים',
 כלומר, אנשים גדולים¹⁰, ובא ללמד,
 שהקב"ה אמר לרבקה, ששני אנשים
 גדולים יצאו ממנה, ואלו הם, אַנְטוֹנִינוֹס

ציזונים ומקורות

מתגיירים וכמה צדיקים יוצאים ממנו, כמו שמעיה
 ואבטליון ורבי מאיר שהיו בני גרים, וכן הרבה, וכן
 יולאם מלאם יאמץ, גימטריא גרים עם המילה.
 י. לשון רש"י, שני גוים בבטנה, גיים כתיב, אלו
 אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון
 ולא חזרת, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים.
 יא. לשון הפסוק, וַיֵּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנָה וְשְׁנֵי
 לְאָמִים מִמֶּעַךְ יִפְרְדוּ וְלֹאֵם מְלֹאֵם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד
 צְעִיר. יב. בחידושי ר' גדליה ליפשיץ זצ"ל (ע"ז יא,
 א ד"ה א"ת) פירש, שפירוש 'גאים' הוא אנשים
 גדולים שמתנהגים בשררה וחשיבות. אמנם מדברי
 רבינו בהמשך נראה, שהכוונה לגדולי וראשי אומות,
 שאנטונינוס היה מלך אדום, ורבי היה נשיא ישראל.
 יג. וראה בצרור המור (פרשתנו ד"ה ויהי) שפירש
 'גיים', מלשון גאים וגאונים בתורה ובפנימיותה,
 וכמבואר בעבודה זרה (י, ב) שאנטונינוס שימש לפני

ניצוצות הקדושה שירדו לשם על ידי חטא אדם
 הראשון, ונטמעו בין הגוים. ראה בספר המוונות (כה,
 ב - ל, ב) ובפרי עץ חיים (שער הקריאת שמע פ"ג)
 שביארו ענין זה, וההפרש בין גלות מצרים לבין שאר
 גלויות. ט. ושם ציין רבינו למה שכתב בשפתי כהן
 בפרשתנו (ד"ה ויאמר) שכתב ז"ל, 'לה שני גיים',
 בגימטריא רבי ואנטונינוס עם שתי המילות. ואמר לה
 כן, לנחם אותה ולדבר על לבה, שאפילו שעשו הוא
 רשע, יוצא ממנו אנטונינוס, ולמה יצא אנטונינוס
 מרשע, הניצוץ שהיה בעשו שלקח מיצחק ומרבקה,
 משם יצא אנטונינוס פרי מקליפה, ונשארה הקליפה
 לבדה מעורבת עם קצת פרי, שמשם יצאו קטיעא בר
 שלום וקוסטנר של רבי חנינא בן תרדיון ושליח
 ששלחו אחר רבן גמליאל וכו', וכן כמה גרים יצאו
 מעשו, וכן 'ושני לאמים ממעיך יפרדו' בגימטריא
 'צדיקים מתגיירים', כלומר, שהרבה מזרע עשו היו

וַיֵּצְאוּ רִשְׁעִים, כְּדָתָנָן (סנהדרין ז, א) וְאֵלֹהֵי
שָׂאִין לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וְעָשׂוּ הָיָה
הוא עֲצָמוֹ רִשְׁעִי.

וְקָרָא ה'תּוֹלְדוֹת' בְּשֵׁם 'אַבְרָהָם',
לְפִי שְׁהִיָּה הוּא תַחֲלָה

לְגֵרִים (סוכה מט, ב), וְכָתִיב (בראשית יז, ה)
'כִּי אַב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְתִּיד', דְּהִינּוּ

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאֵר

שָׂאִין לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא מַחֲמַת רִישָׁעִים,
הַאֹמֵר אֵין תַּחֲיִית הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה, וְאֵין
תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְאַפִּיקוֹרוֹס וְכוּ', וְנִמְנו
שֶׁם כַּמָּה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְעוֹד, שֶׁגַם עָשׂוּ, הָיָה
הוּא עֲצָמוֹ רִשְׁעִי, וְדוּמָה לְבִנֵי יִשְׁמַעֲאֵל,
וְשִׁיךְ לֹמֵר כּוּ שֶׁהוּא נוֹסֵף עַל הַרְאֻשׁוֹנִים.¹⁰

הַצְּדִיקִים נִקְרְאוּ עַל שֵׁם אַבְרָהָם שֶׁהִיָּה
תַּחֲלִילָה לְגֵרִים

וְקָרָא¹¹ הַפְּסוּקֵי אֵת הַתּוֹלְדוֹת שֶׁל יִצְחָק
בְּשֵׁם אַבְרָהָם, וְכַתּוּב וְאֵלֹהֵי תּוֹלְדוֹת יִצְחָק
בֶּן אַבְרָהָם, לְפִי שְׁהִיָּה הוּא - אַבְרָהָם,
תַּחֲלָה [- רֵאשׁ] לְגֵרִים - שֶׁהוּא הִיָּה
הַרְאֻשׁוֹן שֶׁנִּדְבַּח לְכוּ לְהַכִּיר אֵת בּוֹרְאוֹ
וְלְהַתְּגַיֵּר (סוכה מט, ב),¹² וְכָתִיב (בראשית יז,
ה)¹³ 'כִּי אַב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְתִּיד', שֶׁאַבְרָהָם
הִיָּה כַּמוֹ אַב לְכָל הַמּוֹן הַגּוֹיִם שִׁתְּגִיירוּ

וַיֵּצְאוּ, שְׁפִיר מְקָרוֹ שְׁנִיָּהֶם 'תּוֹלְדוֹת'
יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם,

שֶׁה'תּוֹלְדוֹת' שְׁיִבּוֹאוֹ מַחֲמַת עֲבוּרָה שֶׁל
רְבִקָּה, דְּהִינּוּ ה'שְׁנֵי גּוֹיִם' שְׁהִיוּ בְּכַמְנָה,
וְהִיוּ כְּמוֹתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם.

וּמְכָל מְקוֹם כָּתִב 'וְאֵלֹהֵי' לְהוֹסִיף עַל
הַרְאֻשׁוֹנִים, לְפִי שְׁגַם מִיַּעֲקֹב

וַיֵּצְאוּ, שֶׁגַם מַעֲשׂוֹ יֵצְאוּ צְדִיקִים,
שְׁפִיר מְקָרוֹ שְׁנִיָּהֶם - יַעֲקֹב וְעָשׂוּ, תּוֹלְדוֹת
שֶׁל יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם - שֶׁהֵם דּוּמִים
לְאַבְרָהָם הַצְּדִיק, לְפִי שֶׁתּוֹלְדוֹת שְׁיִבּוֹאוֹ
מַחֲמַת עֲבוּרָה - הַהִרְיוֹן שֶׁל רְבִקָּה, דְּהִינּוּ
ה'שְׁנֵי גּוֹיִם' שְׁהִיוּ בְּכַמְנָה, וְהִיוּ כְּמוֹתוֹ שֶׁל
אַבְרָהָם, שֶׁהָרִי מִשְׁתֵּי הָאוֹמוֹת יֵצְאוּ
צְדִיקִים, כַּמוֹ שֶׁהִיָּה אַבְרָהָם.

'וְאֵלֹהֵי' מוֹסִיף עַל בְּנֵי יִשְׁמַעֲאֵל
לְפִי שֶׁגַם מִיַּעֲקֹב יֵצְאוּ רִישָׁעִים

וּמְכָל מְקוֹם כָּתִב הַפְּסוּקֵי 'וְאֵלֹהֵי' תּוֹלְדוֹת
יִצְחָק' עִם וְא"ו הַחִיבוּר, כְּדִי לְהוֹסִיף עַל
הַרְאֻשׁוֹנִים שֶׁהֵם בְּנֵי יִשְׁמַעֲאֵל הַרְשָׁעִים
שֶׁהוֹזְכְּרוּ מִקּוֹדֵם, לְפִי שְׁגַם מִיַּעֲקֹב יֵצְאוּ
רִישָׁעִים מִצְּאֲצֵאוֹ, כְּדָתָנָן - כַּפִּי שֶׁשְׁנִינּוּ
בַּמִּשְׁנָה (סנהדרין ז, א),¹⁴ וְאֵלֹהֵי מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל

צִיּוֹנִים וּמְקוֹרוֹת

הַכַּמִּים (פסוק יט אות א) פִּירֵשׁ, שְׁכָל מְקוֹם שֶׁכַּתּוּב
'וְאֵלֹהֵי' מוֹסִיף עַל עֵינֵי רֵאשׁוֹן, וְכַמוֹ שֶׁאַבְרָהָם הוֹלִיד
צְדִיק וְרִשָׁע, כִּי יִצְחָק הוֹלִיד צְדִיק וְרִשָׁע. טו. נִרְאָה
שֶׁרְבִינוּ בֵּא לְבָאֵר, מְדוּעַ מֵיַחַס הַכַּתּוּב אֵת צְאֲצֵאֵי
יִצְחָק הַצְּדִיקִים עַל שֵׁם אַבְרָהָם, וְלֹא דִי בַמָּה שִׁתְּיַחֲסוּ
עַל שֵׁם יִצְחָק שֶׁהִיָּה צְדִיק. יז. לְשׁוֹן הַגִּמְרָא, 'בֵּת
נְדִיב' (ש"ש ז, ב), בְּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוּ שֶׁנִּקְרָא
'נְדִיב', שֶׁנִּאֵמַר (תהלים מז, י) 'נְדִיבֵי עַמִּים נִאֲסַפּוּ עִם
אֱלֹקֵי אַבְרָהָם', אֱלֹקֵי אַבְרָהָם וְלֹא אֱלֹקֵי יִצְחָק וְיַעֲקֹב,
אֵלֹא אֱלֹקֵי אַבְרָהָם שֶׁהִיָּה תַּחֲלִילָה לְגֵרִים. יח. לְשׁוֹן

רַבִּי בַּתּוֹרָה. יד. לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם
חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא וְכוּ', וְאֵלֹהֵי שָׂאִין לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם
הַבָּא, הַאֹמֵר אֵין תַּחֲיִית הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה, וְאֵין תּוֹרָה
מִן הַשָּׁמַיִם, וְאַפִּיקוֹרוֹס. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, אִף הַקּוֹרָא
בְּסִפְרֵים הַחִיצוֹנִים, וְהַלּוּחַשׁ עַל הַמְּכָה וְאֹמֵר 'כָּל
הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בַּמְּצָרִים לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ' וְגו'. אַבָּא
שְׂאוּל אֹמֵר, אִף הַהוֹגָה אֵת הַשֵּׁם בְּאוֹתֵיּוֹתָיו. שְׁלֹשָׁה
מַלְכִים וְאַרְבַּעַת הַדְּיוֹטוֹת אֵין לָהֶן חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא,
שְׁלֹשָׁה מַלְכִים, יַרְבַּעַם אַחָאָב וּמְנַשֶׁה וְכוּ', אַרְבַּעַת
הַדְּיוֹטוֹת, בַּלְעָם וְדוֹאֵג וְאַחִיּוֹתָפֵל וְגַחְזִי. טו. בְּשִׁפְתֵי

שְׁאֲבָרָהֶם תִּקַּן רוּחַנִיּוֹת הַגֵּרִים, הָאֱהָלָה, וְעֵיִי־שׁ, אֲבָל עֲדֵינָן הִיָּה צְרִיף, וְהַמְשִׁיכִם מִן הַקְּלִפָּה שֶׁהָיוּ עֲשׂוּקִים בָּהּ, הִכְנָה וּמַחֲשֶׁבֶה כְּדֵי לְהוֹצִיאֵם לְגַמְרֵי.
כְּמוֹ שֶׁפָּתַכְנוּ לְעֵיל בְּפִרְשַׁת וַיֵּרָא (אֹת ב) אֵי נִמְי בְּדֶרֶךְ אַחֵר, וַנְּדַיֵּק מֵהוּ
עַל פְּסוּק (שֵׁם יח, א) 'וְהוּא יֵשֵׁב פֶּתַח

זרע שמשון המבואר

תולדות ישמעאל שנכתבו מקודם. ולכך דקדק רש"י וכתב מיד בסמוך על הפסוק 'ואלה תולדות יצחק בן אברהם', 'יעקב ועשו האמורים בפרשה', ללמדנו, שבין מעשו יצאו צדיקים הדומים לאברהם, כמו אנטונינוס, ונרמזים בתיבות 'תולדות יצחק', ובין מיעקב יצאו רשעים הדומים לתולדות ישמעאל, שאין להם חלק לעולם הבא ונרמזים בתיבת 'ואלה' המוסיף על בני ישמעאל, שלא נחלק ביניהם לומר שמעשו יצאו רק רשעים, ומיעקב רק צדיקים.

פירוש ב', מריבת עשו עם יעקב על הברכות היא לטובת יעקב

דקדוק בלשון רש"י 'האמורים בפרשה'

אֵי נִמְי - עוד יש לפרש לשון הפסוק ודברי רש"י בְּדֶרֶךְ אַחֵר, וַנְּדַיֵּק - נקדים לדייק מהו זֶה שֶׁפָּתַכְנוּ רש"י, יעקב ועשו האמורים בְּפִרְשָׁה, שמשמע שענין יעקב

מבני עשו בכל הדורות, דְּהִינּוּ שְׁאֲבָרָהֶם תִּקַּן את הרוחניות של כל הַגֵּרִים, וְהַמְשִׁיכִם מִן הַקְּלִפָּה שֶׁהָיוּ עֲשׂוּקִים בָּהּ, כְּמוֹ שֶׁפָּתַכְנוּ לְעֵיל בְּפִרְשַׁת וַיֵּרָא (אֹת ב) עַל הַפְּסוּק (בראשית יח, א) 'וְהוּא יֵשֵׁב פֶּתַח הָאֱהָלָה, וְעֵיִי־שׁ'. ואמנם אברהם אבינו רק תיקן את נשמותיהם שיהיו מוכנים וראויים לצאת אל הקדושה, אֲבָל עֲדֵינָן הִיָּה צְרִיף הִכְנָה וּמַחֲשֶׁבֶה כְּדֵי לְהוֹצִיאֵם לְגַמְרֵי מִן הַקְּלִיפּוֹת, וְלִהְבִּיאֵם אֶל הַקְּדוּשָׁה, וְעַל כֵּן בָּאָה הַהִבְטָחָה שֶׁל 'שְׁנֵי גֵיִים בְּבִטְנִי'.

העולה ממה שנתבאר, שבפסוק 'וְאֵלֶּה תוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם', נרמזו שני מיני תולדות, א. הצדיקים שנקראו 'תולדות יצחק בן אברהם', שדומים לאברהם הצדיק שהיה הראש והשורש שלהם. ב. הרשעים, שנרמזו במה שכתוב 'וְאֵלֶּה תוֹלְדוֹת' עם וא"ו לחברם עם

ציונים ומקורות

נשמות הגרים מן הקליפות. ולכך הבטחה זו של שני גוים בבטנך' נאמרה רק ליצחק. ובמגלה עמוקות (פרשת ויצא) כתב וזה לשונו, 'זיווגם של אברהם ושרה גורם ביטול הקליפה וכו', הוא כענין יבום שבכוונת יחודם היו ממשכים כל הנשמות להבראות לגרים הראויים להדבק בזרעו של אברהם, וכל ימי היותו אברהם בחרן נתכוין לתקן כל הנשמות של עשרים דורות שהיו לפניו, והכינו את אשר יביאו תחת כנפי השכינה כל הגרים עד ימי משיחנו, וכן מצינו שישב בגרר לתקן גרים גרוּרִים'. וראה עוד בזה, בפרישת שלום (על המג"ע שם).

הפסוק, 'וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֶךָ אֲבָרָם וְהָיָה שְׁמֶךָ אֲבָרָהֶם כִּי אֵב הֵמּוֹן גֵּוִים נִתְמַיֵּד'. יט. רבינו כתב (שם) בשם הרמ"ע מפאנו ז"ע (עשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח"ג סימן ו-ז), שאברהם ושרה בכוונת היחודים שלהם, היו ממשכים אצלם בעת זיווגם, כל הנשמות שהן עתידות להבראות לגרים הראויים להדבק בזרעו של יצחק וכו', ועם זה היה זיווגם של אברהם ושרה משלים ותולדותיו של אדם הראשון כדכתיב 'כי אב המון גוים נתתיך'. כ. אולי ניתן לומר שכוונת רבינו היא, שיצחק ורבקה השלימו מה שהתחיל אברהם אבינו להוציא את

זרה, ואף כּאן הוּוּ יכוּלִים לְהִיּוֹת שְׁנֵיהֶם צְדִיקִים, וְלָמָּה הָיָה אֶחָד צְדִיק וְאֶחָד רָשָׁע.

אֱלֹא יֵשׁ לֹאמֵר, שְׁמִסְפּוֹר הַפְּרָשָׁה אָנוּ לְמִדּוּם, שֶׁהַטַּעַם שֶׁבָּאוּ הַבְּרִכוֹת לְיַעֲקֹב בְּמִרְמָה, אֵף עַל פִּי שְׂרָאוּיּוֹת הָיוּ לוֹ יוֹתֵר מֵעֲשׂוֹ, לְפִי שְׁלֹא רָצָה הַקְּדוֹשׁ

זרע שמשון המבואר

שְׁהָרִי כּאן מִיָּד בְּסִמּוּךְ נֶאמְרוּ. שֶׁהֵנָּה כְּתוּבוֹ הַמְּפָרְשִׁים, שֶׁכֵּכָאן הָיוּ אֶחָד צְדִיק וְאֶחָד רָשָׁע, לְפִי שֶׁיִּצְחָק הָיָה צְדִיק בֶּן צְדִיק, וְרִבְקָה הָיְתָה בַת רָשָׁע. וְקִשָּׁה עַל זֶה, שֶׁהָרִי אֲבָרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק שֶׁהָיָה צְדִיק, וְאֲבָרְהָם וְשָׂרָה לֹא הָיוּ בְּנֵי צְדִיקִים, שֶׁתָּרַח וְהָרֵן הָיוּ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה

וְאֵף כּאן אצל יצחק ורבקה, הוּוּ יכוּלִים יַעֲקֹב וְעָשׂוּ לְהִיּוֹת שְׁנֵיהֶם צְדִיקִים, אֵף עַל פִּי שֶׁאֲבִיָּה שֶׁל רִבְקָה הִיא רָשָׁע, וְלָמָּה הָיָה אֶחָד צְדִיק וְאֶחָד רָשָׁע.

הַבְּרִכוֹת בָּאוּ לְיַעֲקֹב בְּמִרְמָה, כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה מִהַעוֹלָם הַזֶּה בְּשִׁלּוֹה

אֱלֹא יֵשׁ לֹאמֵר טַעַם אַחֵר כִּמְה שֶׁנּוֹלַד לְיִצְחָק בֶּן רָשָׁע, בְּהַקְדָּם מִה שְׁמִסְפּוֹר הַפְּרָשָׁה בְּהַמְשָׁךְ אָנוּ לְמִדּוּם, שֶׁהַטַּעַם שֶׁבָּאוּ הַבְּרִכוֹת לְיַעֲקֹב רַק בְּמִרְמָה - בְּרִמְיָה, שֶׁיִּצְחָק הִיא חִפְזָן לְבָרֵךְ אֶת עָשׂוֹ וְלֹא אֶת יַעֲקֹב, וְיַעֲקֹב הוֹכֵרֵחַ לְהִרְאוֹת לְיִצְחָק כִּאִילוֹ הוּוּ עָשׂוֹ כְּדִי לְקַבֵּל אֶת הַבְּרִכוֹת, אֵף עַל פִּי שְׂרָאוּיּוֹת הָיוּ לוֹ יוֹתֵר מֵעֲשׂוֹ, שֶׁהָרִי יַעֲקֹב הִיא צְדִיק, וְעָשׂוֹ רָשָׁע, לְפִי שְׁלֹא רָצָה הַקְּדוֹשׁ

וְעָשׂוֹ לֹא נֶאמַר בְּסִמּוּךְ, אֲלֹא רַק לְהִלֵּן בְּהַמְשָׁךְ הַפְּרָשָׁה, וְקִשָּׁה, שֶׁהָרִי כּאן מִיָּד בְּסִמּוּךְ נֶאמְרוּ.

קושיא על הפירוש שעשו הרשע נולד לרבקה מחמת בתואל אביה

וְיֵשׁ לְתַרְץ, שֶׁהֵנָּה כְּתוּבוֹ הַמְּפָרְשִׁים^{כא}, שֶׁכֵּכָאן - אצל יצחק ורבקה, הוּוּ בֶּן אֶחָד צְדִיק - יַעֲקֹב, וְבֶן אֶחָד רָשָׁע - עָשׂוֹ, לְפִי שֶׁיִּצְחָק הָיָה צְדִיק בֶּן צְדִיק - אֲבָרְהָם, וְעַל כֵּן יֵצֵא מִמֶּנּוּ יַעֲקֹב הַצְדִיק, וְרִבְקָה הָיְתָה בַת רָשָׁע - בְּתוֹאֵל, וְעַל כֵּן יֵצֵא מִמֶּנָּה עָשׂוֹ הַרָשָׁע. וְקִשָּׁה עַל זֶה, שֶׁהָרִי אֲבָרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק שֶׁהָיָה צְדִיק, וְאֵף עַל פִּי שֶׁאֲבָרְהָם וְשָׂרָה שְׁנֵיהֶם לֹא הָיוּ בְּנֵי צְדִיקִים, שֶׁתָּרַח אֲבִיו שֶׁל אֲבָרְהָם, וְהָרֵן אֲבִיו שֶׁל שָׂרָה^{כב}, שְׁנֵיהֶם הָיוּ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה^{כג},

ציונים ומקורות

להקדמון ר' אברהם ב"ר יעקב סבע זצ"ל, פרשת תולדות), מגלה עמוקות (פרשת תולדות ד"ה ויתרוצצו), ושפתי כהן (פרשת חיי שרה ד"ה ויצחק בא). ובהנכות התורה (שם) כתב ז"ל, או יאמר, על פי מה דאיתא דיצחק דהיה צדיק בן צדיק הוליד ליעקב, ורבקה שהיתה צדקת בת רשע נולד ממנה עשו. כב. ככתוב (בראשית יא, כט) זויקה אברם ונחור להם נשים וגו' בת הין אבי מלכה ואבי יסכה, ואמרו בגמרא (מגילה יד, א) שיסכה זו שרה. כג. תרח היה עובד עבודה זרה, והיה מוכר צלמים (ראה רש"י

כא. ראה מש"כ בעין הדעת טוב (פ' תולדות ד"ה ועדיין יש להקשות) וז"ל, אי אפשר להטיל פגם עשו הרשע אפילו ברבקה, ואם כן, עדיין הקושיא במקומה, איך יצא עשו הרשע מבין שני צדיקים אלו יצחק ורבקה, לכן בא הכתוב להגיד הענין על מתכונתו באומר 'בת בתואל' וכו', לזה נאמר תוגת אמו, לא מצד רבקה עצמה, רק מפאת היחס שלה, והוא היותה בת בתואל הרשע ואחות לבן הרשע, ע"כ. וכך פירשו גם האלשיך (פסוק כב), והתולדות יצחק (כאן פסוקים יט-כו). וע"ע בצרור המור

כְּמוֹ שֶׁנִּכְתַּב לְקַמֵּן בְּמִקוּמוֹ (פְּרֻשַׁתֵּינוּ אוֹת טז).
וּבְשִׁבִיל זֶה הוֹצִיא מִיִּצְחָק - יַעֲקֹב
 וְעָשׂוּ, שִׁיתְגַּדְּרוּ בִּינֵיהֶם, וְלֹא
 יִהְיֶה שְׁלוֹם וְהַשְׁקֵט לְיַעֲקֹב, וּכְדִי
 שֶׁתִּתְקַיֵּם הַבְּחִירָה שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁבָרַר
 הַגְּלִיּוֹת לְבְנֵי יַעֲקֹב (כ"ר מד, כא).

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

שֶׁל עָשׂוּ שִׁירְדוּף אַחֲרָיו בְּשִׁבִיל
 הַבְּרֻכּוֹת⁷², כְּמוֹ שֶׁנִּכְתַּב לְקַמֵּן בְּמִקוּמוֹ
 (פְּרֻשַׁתֵּינוּ אוֹת טז)⁷³.
 וּבְשִׁבִיל זֶה הוֹצִיא הַקַּב"ה מִיִּצְחָק, אֵת
 יַעֲקֹב וְעָשׂוּ, שִׁיתְגַּדְּרוּ - יִרְיִבוּ בִּינֵיהֶם עַל
 עֶסֶק הַבְּרֻכּוֹת, וְלֹא יִהְיֶה שְׁלוֹם וְהַשְׁקֵט
 לְיַעֲקֹב וְלִזְרַעוֹ, וּכְדִי שֶׁעַל יְדֵי כֵךְ תִּתְקַיֵּם
 הַבְּחִירָה שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁבָרַר וּבָחַר אֵת עוֹנֵשׁ
 הַגְּלִיּוֹת לְבְנֵי יַעֲקֹב, שִׁיְהִיו גּוֹלִים
 וּמְשׁוֹעֲבָדִים בֵּין בְּנֵי עָשׂוּ, כְּדִי שֶׁלֹּא

בְּרוּךְ הוּא שִׁיבֹאוּ הַבְּרֻכּוֹת לְיַעֲקֹב
 בְּשִׁלּוּהַ וְהַשְׁקֵט, שֶׁלֹּא יִהְיֶה כָּל כֹּף
 מִהָעוֹלָם הַזֶּה, כְּדִי שִׁזְזֶה לְעוֹלָם הַבָּא,
 וּמִשׁוֹם הַכִּי, גִּלְגַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת
 הַמַּעֲשִׂים, שִׁיעֲקֹב וְזָרְעוֹ לֹא יִהְיוּ בַּבְּרֻכּוֹת
 אֲלָא בְּדִאֲגָהּ וּבְמִרְאָה וּבְשִׁנְאָתוֹ שֶׁל עָשׂוּ,

בְּרוּךְ הוּא שִׁיבֹאוּ הַבְּרֻכּוֹת לְיַעֲקֹב בְּשִׁלּוּהַ
 וְהַשְׁקֵט - בְּנִקַּל מִבְּלֵי טִירַחָה, אֲלֵא בְרַמְיָה
 וּבְקוֹשִׁי, כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה כָּל כֹּף מִהָעוֹלָם
 הַזֶּה מִהַבְּרֻכּוֹת, הוּאִיל שְׁבֹאוּ לוֹ בְּדֶרֶךְ
 קֶשֶׁה וּבְטִירַחָה, כְּדִי שִׁזְזֶה לְעוֹלָם הַבָּא -
 שִׁיקְבַל אֵת כָּל הַשֹּׁכֵר עַל הַמְצוּוֹת, בְּעוֹלָם
 הַבָּא. וּמִשׁוֹם הַכִּי, גִּלְגַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 אֵת הַמַּעֲשִׂים - שִׁיתְבָּרַךְ יַעֲקֹב בְּדֶרֶךְ
 רַמְיָה, וְזֶה גֵרַם שִׁיעֲקֹב וְזָרְעוֹ לֹא יִהְיוּ
 בַּבְּרֻכּוֹת אֲלָא בְּדִאֲגָהּ וּבְמִרְאָה, וּבְשִׁנְאָתוֹ

צִיּוּנִים וּמִקּוּרוֹת

יִהְיֶה יַעֲקֹב כָּל כֵּךְ מִהָעוֹלָם הַזֶּה, הַאֲחָד, שִׁדְיָאג בְּלָבוּ
 עַל שֶׁהַבְּרֻכּוֹת בָּאוּ לוֹ בְּדֶרֶךְ רַמְיָה, וְהַשְׁנִי, לְפִי שֶׁעָשׂוּ
 יִרְיִב עִמּוֹ תְּמִיד עֲבוּרָם. כֵּה. לְשׁוֹן רַבִּינוּ שֵׁם,
 וּרְבִיקָה וְכו' הִיתָה שְׂמַחָה שֶׁנִּקְרָא שֵׁם בְּנֵה יַעֲקֹב, עַל
 שֵׁם שֶׁהַבְּרֻכּוֹת עֲתִידוֹת לְהִגִּיעַ לוֹ בְּעוֹקְבָהּ וּבְרַמְיָה,
 וּבִזְוָה לֹא יִתְגַּאֵה לָבוּ שֶׁל יַעֲקֹב בְּהֵן, וְלֹא יִתְהַנֶּה מֵהֵן
 כָּל כֵּךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה הוּאִיל שֶׁלֹּא בָאוּ לוֹ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל,
 וְזֶה יִגְרוּם שִׁזְזָה אֶף לְעוֹלָם הַבָּא, ע"כ. וְכַעֲנִי זֶה כְּתוּב
 גַּם בְּשִׁפְתֵי כְּהֵן בְּפְרֻשַׁתֵּנוּ (ד"ה עוֹד נֶאֱמַר) וּז"ל, עוֹד
 נֶאֱמַר שֶׁהִיוּ הַבְּרֻכּוֹת עַל דֶּרֶךְ זֶה בְּרַמְיָה כִּנְרָאָה הִיתָה
 סִיבָה אֱלוּקִית, שֶׁאִם הִיא מְבֹרָכָה בְּפִירוּשׁוֹ, לֹא הִיוּ בְּנֵי
 יַעֲקֹב סוֹבְלִין עֲלֵיהֶם עוֹל הַגְּלוּת וְהִיוּ אֱמוּרִים אֲבִינוּ
 בִּירְכֵנוּ מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, אִם כֵּן נֶאֱכַל
 מִשְׁמָנִים וְנִשְׁתַּח מִמֵּתִקִּים וְנִתְעַנֵּג בִּזְוָה הָעוֹלָם וְכו',
 וְלֹא כֵן כּוֹנֵנֵת ה' יִתְבָּרַךְ אֲלֵא יִהְיוּ עֵינֵיהֶם תְּלוּיֹת
 לְשָׁמַיִם וְלֹא יִבְטְחוּ עַל הַבְּרֻכּוֹת, וְלִזְוָה הִיא בְּרַמְיָה
 כּוֹה, וְאֲדַרְבָּה, יִפְחָדוּ מֵעָשׂוּ שְׂרִימָהוּ, וְלְעוֹלָם יִהְיֶה
 בִּינֵיהֶם שְׂנָאָה וְאִיבָה, וְשִׁיְהִיו עֵינֵיהֶם נִשְׁוֹאוֹת
 לְאֲדוֹנֵיהֶם וְיִסְבְּלוּ עוֹל הַגְּלוּת, וְכֵן הִיא הַכּוֹוֹנָה.

בְּרַאשִׁית יֵא, כח. כ"ר לח, יג). וְלִגְבֵי הָרֵן, רֵאָה מְדַרְשׁ
 אֲגָדָה (פְּרֻשַׁת נח פֶּרֶק יא) וּז"ל, וְיִמַּת הָרֵן עַל פְּנֵי
 תְּרַח אֲבִיו (בְּרַאשִׁית שֵׁם), בְּחַיֵּי אֲבִיו מֵת, לְפִי
 שֶׁהַשְּׁלִיכוֹ אֵת אֲבְרָהָם לְכַבְּשֵׁן הָאֵשׁ וְעַלָּה מִשֵּׁם
 לְשִׁלּוּם, הִיוּ כּוֹלָם אֱמוּרִים עַל הָרֵן לְפִי שֶׁהִיוּ עוֹבְדֵי
 לֵאשׁ, לְכֵן נִשָּׂא הָאֵשׁ פְּנִים לְאֲבְרָהָם בְּשִׁבִיל אַחֲיוֹ וְלֹא
 הִזִּיקוֹ הָאוּר, מֵה עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוֹצִיא
 שִׁבִיב אֵשׁ מִן הַכַּבְּשֵׁן וְהִרְגֵּת אֵת הָרֵן, ע"כ. וְכֵן כְּתוּב
 בְּתִרְגוּם יוֹנָתָן (שֵׁם) וּז"ל (ע"פ כְּתֵר יוֹנָתָן), וְיִהְיֶה
 כְּאִשֶּׁר הַשְּׁלִיךְ נִמְרוֹד אֵת אֲבָרָם לְכַבְּשֵׁן הָאֵשׁ שֶׁלֹּא
 עָבַד לְאֵלִילוֹ וְלֹא הִיָּה רְשׁוּת לֵאשׁ לְשַׂרְפוֹ, וּבְכֵן נִחְלַק
 לָבוּ שֶׁל הָרֵן לְאִמּוֹר אֵילוֹ נִיִּצַח נִמְרוֹד אֵהִיָּה בַּחְבוּרָתוֹ,
 וְאֵילוֹ נִיִּצַח אֲבָרָם אֵהִיָּה בַּחְבוּרָתוֹ, וְכִאֲשֶׁר רֵאוּ כָּל
 הַגּוֹיִם שֶׁהִיוּ שֵׁם שֶׁלֹּא שׁוֹלְטָת הָאֵשׁ בְּאֲבָרָם אִמּוֹ
 בְּלָבָם, הִלָּא הָרֵן אַחֲיוֹ שֶׁל אֲבָרָם מִלֵּא קְסָמִים וְכַשְׁפִּים
 וְהוּא לְחַשׁ עַל הָאֵשׁ שֶׁלֹּא לְשַׂרְפוֹ אֵת אַחֲיוֹ, מִיָּד נִפְלָה
 אֵשׁ מִשְׁמֵי מְרוֹם וְתִכְלָהּ, וְיִמַּת הָרֵן לְמִרְאָה תְּרַח אֲבִיו
 אִיךְ נִשְׂרַף בְּאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ כְּכַבְּשֵׁן אֵשׁ שֶׁעָשׂוּ הַכַּשְׁדִּים
 לְאֲבָרָם אַחֲיוֹ. כד. פִּירוּשׁ, מַחְמַת שְׁנֵי טַעְמִים לֹא

וְהָן הֵן דְּבָרֵי רִשׁ"י, יַעֲקֹב וְעָשָׂו
הָאֲמֹרִים בְּפִרְשָׁה, כְּלוֹמֵר, שְׁלֹפִי
שְׁיִצְחָק הָיָה בְּן אֲבִרְהָם, וְאֲבִרְהָם בֶּרֶר
הַגְּלוּת, מִשּׁוּם הָכִי, יֵצְאוּ מִמֶּנּוּ יַעֲקֹב
וְעָשָׂו, שְׁמֹכֵל מַה שְּׁפָתוֹב בְּפִרְשָׁה אִתָּהּ

רָשָׁע.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאָר

מִמֶּנּוּ – מִיִּצְחָק, יַעֲקֹב וְעָשָׂו, כְּדֵי שֶׁעָשָׂו יִרִיב
עִם יַעֲקֹב בְּשִׁבִיל הַבְּרִכּוֹת וּישְׁתַּעֲבֹד בּוֹ, וְעַל
יְדֵי כֵן יִזְכֶּה יַעֲקֹב לַחֵי הָעוֹלָם הַבֵּא, שְׁמֹכֵל
מַה שְּׁפָתוֹב בְּפִרְשָׁה - בְּסוֹף הַפְּרִשָׁה, בְּעִנִּין
הַבְּרִכּוֹת, אִתָּהּ לְמַד שְׁיַעֲקֹב אֵינּוּ יָכוֹל לֵישֵׁב
בְּשִׁלּוֹחַ מִחֲמַת עָשָׂו, וְזֶהוּ כְּדֵי לְקַנְּסוֹ דְּבוֹרוֹ שֶׁל
אֲבִרְהָם שֶׁבֶרֶר אֶת הַגְּלוּיוֹת לִיעֲקֹב כְּדֵי
שִׁיזְכֶּה לַחֵי הָעוֹלָם הַבֵּא.

וְזֶהוּ וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק – יַעֲקֹב
וְעָשָׂו הָאֲמֹרִים בְּפִרְשָׁה הֵינּוּ יַעֲקֹב
הַצְּדִיק, וְעָשָׂו הַרְשָׁע שִׁיִּצְיָק לִיעֲקֹב כְּמוֹ
שֶׁמִּצִּינוּ בְּהַמְשַׁךְ הַפְּרִשָׁה, וְהַטַּעַם שִׁיִּצְא
רָשָׁע מִיִּצְחָק הוּא, לְפִי שְׁיִצְחָק הוּא בְּן
אֲבִרְהָם, שֶׁבֶרֶר דֶּרֶךְ זֶה לִיעֲקֹב, וְלֹא מִשּׁוּם
דְּרַבְרָקָה הֵייתָה בְּתַרְשָׁע, וְכִמוֹ שֶׁהוֹכַח
לְעִיל, מִמֶּה שֶׁאֲבִרְהָם וְשֶׁרָה שְׁנֵיהֶם הִיוּ

יִצְטָרְכוּ לִירֵד לְגִיּהֵנוּם לְכַפֶּרֶת עוֹנוֹתֵיהֶם,
אֲלֵא יִזְכּוּ לְעוֹלָם הַבֵּא הַצָּפוֹן לְצַדִּיקִים.³³

טַעַם לִידַת עָשָׂו

בְּשִׁבִיל שְׁתַּתְּקִים גְּזִירַת הַגְּלוּת בִּיעֲקֹב

וְהֵן הֵן דְּבָרֵי רִשׁ"י שְׁכַתְּבֵי, יַעֲקֹב וְעָשָׂו
הָאֲמֹרִים בְּפִרְשָׁה – כּוֹוֹנֵתוֹ לְמַה שֶׁנֶּאֱמַר
בְּהֵם בְּהַמְשַׁךְ הַפְּרִשָׁה, וְהֵינּוּ לְהַמְאֹרְעוֹת
שֶׁבִינֵיהֶם שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּהַמְשַׁךְ הַפְּרִשָׁה. וְאֵינ
כוֹוֹנַת רִשׁ"י לִמֵּר שִׁיעֲקֹב וְעָשָׂו הִיוּ
הַתּוֹלְדוֹת שֶׁל יִצְחָק, שֶׁהֵרִי מְפֹרֵשׁ בְּתוֹרָה
מִיד בְּסִמּוּךְ, אֲלֵא בֵּא לְפָרֵשׁ שֶׁכֵּאֵן נִתְּנָה
תּוֹרָה הַטַּעַם שִׁיִּצְא עָשָׂו הַרְשָׁע מִיִּצְחָק
שֶׁהֵיָה צְדִיק, כְּלוֹמֵר, שְׁלֹפִי שְׁיִצְחָק הָיָה בְּן
אֲבִרְהָם, כְּכַתּוּב וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בְּן
אֲבִרְהָם, וְאֲבִרְהָם בֶּרֶר לִזְרַעוֹ אֶת הַגְּלוּת,
כְּדֵי שִׁינְצִלוּ מִגִּיּהֵנוּם, מִשּׁוּם הָכִי, יֵצְאוּ

צִיּוֹנִים וּמְקוֹרוֹת

בְּתוֹרָה, הֵרִי תְּשִׁלוּשׁ בְּהֵם הָאֵשׁ שֶׁל הַגִּיּהֵנָם, וְעוֹד,
שֶׁגַם יִשְׁתַּעֲבְדוּ בֵּין הַגִּיּוּיִם], אִמֵּר לֵיה, בְּתָרֵי קְטוּרֵי
לֹא מִזְדַּקְפָּן מְלִין [בְּשֵׁנֵי עֲנָנִים לֹא יִתְקִימוּ הַדְּבָרִים,
כְּלוֹמֵר, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵינָם יָכוֹלִים לְעִמּוֹד בְּשֵׁנֵי
הַעוֹנָשִׁים יַחַד], אֲלֵא אֵי נִיחָא קִמָּךְ [אֲלֵא, אִם טוֹב
בְּעִינֶיךָ], יִשְׁתַּבּוֹן מְנוֹרָא דְּגִיּהֵנָם, וּישְׁתַּעֲבְדוּן בֵּינֵי
עַמְמֵי, עַד דִּיתוּבּוֹן גַּבְךָ [יִנְצִלוּ בְּנֵי מִהַגִּיּהֵנָם,
וּישְׁתַּעֲבְדוּן בֵּין הַגִּיּוּיִם, עַד שִׁיחֲזֹרוּ בְּתוֹבָה לְפָנֶיךָ].
וְכֵן הוּא גַם בְּמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא (פְּקוּדֵי סִ' ח) וְז"ל,
אִמֵּר לּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאֲבִרְהָם, כֹּל זְמַן שֶׁבִנְיָן
מִתְּעַסְקִים בְּשֵׁתִים, נִצּוֹלִין מִן שְׁתֵּים, וְעִתִּידִין קְרִבְנוֹת
לִיבְטֵל וּבֵית הַמְּקֹדֵשׁ לִיחָרֵב, אֲלֵא בְּמָה אִתָּה מִבְּקַשׁ
שִׁישְׁתַּעֲבְדוּ בִּנְיָן, בְּגִיּהֵנָם אוֹ בְּגִלוּת, הַתְּחִיל תְּמָה וְלֹא

כּוֹ. בְּמִדְרַשׁ (ב"ר מֵד, כ"א) נִחְלָקוּ בִּזְהָ אֲמֹרִיִּים, וְזֶה
לְשׁוֹנוֹ, אִמֵּר לֵיה [הַקְּב"ה לְאֲבִרְהָם], כְּמָה אִתָּה רֹצֵחַ
שִׁירְדוּ בְּנִין, בְּגִיּהֵנָם אוֹ בְּמַלְכוּיֹת [פִּירוּשׁ, בְּגִלוּת בֵּין
הַמַּלְכוּיֹת שֶׁל הָאֲמוּמוֹת עִכּוּם], רַבִּי חֲנִינָא בְּרַ פְּפֵא
אִמֵּר, אֲבִרְהָם בֶּרֶר לּוֹ אֶת הַמַּלְכוּיֹת, רַבִּי יוֹדֵן וְר' אִידִי
וְר' חֲמָא בְּרַ חֲנִינָא אִמֵּרוּ, אֲבִרְהָם בֶּרֶר גִּיּהֵנָם,
וְהַקְּב"ה בֶּרֶר לּוֹ אֶת הַמַּלְכוּיֹת, עִכּוּל. אַךְ בְּזוּהַר (ח"ב
פג, ב) נִקְטַב בְּפִשְׁטוֹת, שֶׁאֲבִרְהָם אֲבִינוּ בִּירֵר אֶת
הַמַּלְכוּת, שׁוֹה לְשׁוֹנוֹ, דְּתִנְיָא, אִמֵּר לֵיה קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ
הוּא לְאֲבִרְהָם, כֹּל זְמַנָּא דְּבִנְיָן יִשְׁתַּדְּלוּן בְּאוֹרֵייתָא,
יִשְׁתַּבּוֹן מֵאֲלִין [בְּכָל עַת שֶׁבִּנְיָן יַעֲסֹק בְּתוֹרָה, יִנְצִלוּ
מִעוֹנָשִׁים אֲלֵה], וְאֵי לֹא, הֵא נוֹרָא דְּגִיּהֵנָם דְּשִׁלְטָא
בְּהוּ, וּישְׁתַּעֲבְדוּן בִּינֵי עַמְמֵי [אֵךְ אִם ח"ו לֹא יַעֲסֹקוּ

 זֶרַע שְׁמֻשׁוֹן הַמְּבוּאָר

בני רשעים, ואף על פי כן הולידו את יצחק הצדיק, ולזה פירש רש"י 'יעקב ועשו האמורים בפרשה', ואין כוונתו לסדר לידתם שנתפרש בפסוקים הסמוכים, אלא נתכוין רש"י לרמוז שכאן בא הכתוב ליתן טעם על לידת עשו שיציק ליעקב^ט.

 ציונים ומקורות

רק תולדות יצחק כי אינו דומה כלל לאברהם, ולאידך גיסא, גם מיצחק יצאו רשעים הדומים לישמעאל שהוזכר מקודם, ולכך נאמר 'ואלה' מוסיף על הראשונים. ב. רש"י מבאר שהפסוק אומר הטעם שמיצחק הצדיק יצא עשו הרשע, שזהו כדי שיריב עם יעקב, כמבואר בהמשך הפרשה, ויעקב לא יהנה כל כך מהעולם הזה, ויזכה להעולם הבא. והיינו 'אלה תולדות יצחק' שאירע עמהם מה שנכתב בהמשך הפרשה, מחמת שיצחק הוא 'בן אברהם', והוצרכו לקבל על עצמם עול הגלות שברר אברהם.

היה יודע מה לברור, אמר רבי חנינא בר פפא, אברהם בירר לו את המלכיות, ואמר, מוטב שישתעבדו בני בגליות, ולא ירד אחד מבני לגיהנם, והסכים הקדוש ברוך הוא עמו וכו'. כזו סיכום התירוץ: רבינו מבאר בשני דרכים, את דברי רש"י 'יעקב ועשו האמורים בפרשה'. א. רש"י מבאר, שגם מה שהדגישה התורה 'תולדות יצחק בן אברהם', הכוונה גם על עשו ולא רק על יעקב, לפי שגם ממנו יצאו צדיקים הדומים לאברהם כמו אנטונינוס. ולא תאמר שמה שנאמר כאן 'תולדות יצחק בן אברהם' היינו רק על יעקב, ועשו נחשב

לומד בתורת זרע שמשון

רוצה להבין יותר?
 מעונין לשמוע ווארט קולע
 בענייני הפרשה?
 רעיון קצר ונפלא בענינים אחרים?
 שיעור תמציתי על דרוש שלם?

בלשון הקודש * באידיש
 באנגלית * בצרפתית

קול זרע שמשון

ארץ ישראל
02-80-80-600

ארה"ב
716-229-4808

לונדון
0333-300-2515